

УДК 349.2

Р. Т. Сардінов

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЯГНЕНЬ ДО ПОСАДОВИХ ОСІБ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Досліджено норми Закону України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» від 6 вересня 2005 р. № 2805-IV, які встановлюють порядок застосування дисциплінарних стягнень, та сформульовано рекомендації щодо їх удосконалення.

Ключові слова: митна служба, дисциплінарні стягнення, стимулювання, службове розслідування, службова перевірка.

Проблематика дисциплінарних стягнень є доволі важливою для юридичної науки, що обумовлює і великий інтерес серед науковців до її розробки. Так, серед вчених, які вивчали зазначені проблеми, слід відзначити А. А. Абрамову, М. Г. Александрова, С. С. Алексеева, Б. К. Бегічева, В. С. Венедіктова, С. В. Венедіктова, Д. О. Гавриленка, М. І. Іншина, С. С. Карінського, А. Т. Комзюжа, К. Ю. Мельника, О. С. Пашкова, П. Д. Пилипенка, С. М. Прилипка, О. І. Процевського, В. М. Смирнова, В. Г. Ротаня, В. М. Толкунову, Н. М. Хуторян, В. І. Щербину, О. М. Ярошенка. Слід зазначити, що сьогодні бракує комплексних досліджень правової регламентації застосування дисциплінарних стягнень до деяких категорій працюючих, серед яких можна виділити і працівників митних органів. У зв'язку з цим метою статті є висвітлення сучасного стану правового регулювання застосування дисциплінарних стягнень до посадових осіб митної служби України та надання пропозицій із вдосконалення відповідного законодавства.

Одразу відзначимо, що посадові особи митної служби України, яким присвоєно спеціальні звання (далі – посадові особи митної служби), несуть дисциплінарну відповідальність на підставі Закону України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» від 6 вересня 2005 р. № 2805-IV [1]. Дисциплінарний статут закріплює низку обов'язків невиконання або неналежне виконання яких тягне за собою накладення дисциплінарних стягнень. Так, відповідно до ст. 4 Дисциплінарного статуту, кожна посадова особа митної служби зобов'язана:

- додержуватися Конституції України, Митного кодексу України, цього Статуту та інших законів України;
- поважно ставитися до громадян, не порушувати їх прав і свобод, не принижувати їх честі та гідності;
- додержуватися вимог і обмежень, встановлених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- додержуватися порядку та умов проходження служби в митних органах, не допускати вчинків, не сумісних із статусом посадової особи митної служби;

– у службовій діяльності бути чесним, об'єктивним і дотримуватись урочистого зобов'язання;

– додержуватися норм професійної етики, виявляти повагу до керівників і один до одного, не вчиняти дій, що можуть призвести до приниження честі та гідності громадян, втрати незалежності та об'єктивності під час виконання службових обов'язків;

– надійно зберігати службову документацію, зброю, спеціальні засоби захисту, митне забезпечення та службові посвідчення;

– додержуватися правил носіння форменого одягу;

– зберігати державну таємницю, конфіденційну, а також іншу охоронювану законом інформацію, що є власністю держави, фізичних та юридичних осіб;

– сприяти керівникам у зміцненні службової дисципліни в митних органах;

– бути взірцем виконання службових обов'язків, виявляти високий рівень культури, професіоналізм, витримку і тактовність.

Крім цього ст. 22 Статуту прямо передбачає діяння, які є порушеннями службової дисципліни, а саме:

1) порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів України з питань митної справи, державної служби, а також наказів і розпоряджень безпосередніх та/або прямих керівників;

2) порушення порядку здійснення митного контролю та митного оформлення предметів, що переміщуються через митний кордон України;

3) втрата службового посвідчення, документів, що є підставою для пропуску предметів через митний кордон України, а також митного забезпечення, зброї, спеціальних засобів, затриманих або прийнятих митницею на зберігання предметів;

4) затримання, вилучення та прийняття на зберігання предметів, валюти України та іноземної валюти без оформлення і реєстрації в установленому законодавством порядку відповідних документів;

5) брутальне або зневажливе ставлення до громадян, приниження їх честі та гідності під час виконання службових обов'язків, проведення несанкціонованого особистого огляду громадян;

6) перешкоджання законній діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема під час здійснення ними зовнішньоекономічних операцій;

7) сприяння проникненню, умисне або внаслідок недбалого ставлення до виконання своїх обов'язків невжиття необхідних заходів для недопущення несанкціонованого проникнення сторонніх осіб до зони митного контролю;

8) приховання посадовою особою митної служби фактів її судимості або подання підроблених документів, необхідних для працевлаштування в митних органах;

9) недодержання обмежень щодо роботи за сумісництвом або зайняття підприємницькою діяльністю та інших обмежень, передбачених законодавством;

10) неподання або подання неправдивих відомостей у декларації про доходи;

11) інші діяння, визначені як порушення службової дисципліни законами та іншими нормативно-правовими актами України.

Як можна побачити, норми ст. 22 Дисциплінарного статуту закріплюють діяння, які свідчать про невиконання або неналежне виконання посадовими особами митної служби своїх обов'язків, а отже певним чином дублюються норми ст. 4, які передбачають обов'язки посадових осіб митної служби. З огляду на це, на наш погляд, не має необхідності у існуванні ст. 22 з таким змістом у Дисциплінарному статуті, адже, як вже неодноразово відзначалося, дисциплінарна відповідальність настає за невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків.

Слід відзначити, що до особливостей Закону України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» слід віднести і власний перелік дисциплінарних стягнень. Так, до посадових осіб митної служби можуть бути застосовані такі види дисциплінарних стягнень: 1) зауваження; 2) догана; 3) затримання на період до одного року присвоєння чергового спеціального звання; 4) пониження у спеціальному званні на один ступінь; 5) попередження про неповну службу відповідність; 6) звільнення з митного органу.

Слід зазначити, що Закон України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» (ст. 28) чітко закріплює перелік дій ситуацій, за наслідками яких може бути встановлено покарання у виді звільнення посадової особи митної служби, а саме:

1) порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів України з питань митної справи, що призвело до заподіяння матеріальних збитків державі, територіальній громаді, юридичним чи фізичним особам;

2) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо цієї особи;

3) одноразового грубого порушення, а саме:

– за вимагання або отримання подарунків, речей, валюти України, іноземної валюти у зв'язку з виконанням службових обов'язків як під час їх виконання, так і в позаслужбовий час;

– за підміну, крадіжку або умисне пошкодження предметів, що підлягають митному контролю;

– за затримання, вилучення та прийняття на зберігання предметів, валютних цінностей без оформлення в установленому законом порядку відповідних документів;

– за розголошення державної таємниці та конфіденційної інформації, що є власністю держави, юридичної або фізичної особи,

іншої таємниці, охоронюваної законом, втрату або умисне пошкодження матеріальних носіїв секретної та конфіденційної інформації, а також передачу стороннім особам зброї та спеціальних засобів захисту, митного забезпечення;

– за брутальне або зневажливе ставлення під час виконання службових обов'язків до громадян, приниження їх честі та гідності;

4) перевищення службових обов'язків, а також здійснення повноважень, не передбачених законом;

5) сприяння проникненню або умисного невжиття заходів з метою недопущення несанкціонованого проникнення сторонніх осіб до зони митного контролю;

6) приховання посадовою особою митної служби фактів її судимості чи подання підроблених документів, необхідних для працевлаштування в митних органах;

7) систематичних порушень дисципліни посадовою особою митної служби;

8) набрання законної сили судовим рішенням, відповідно до якого посадову особу митної служби притягнуто до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;

9) у разі неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі.

Закон України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» чітко закріплює, що вважається систематичним порушенням службової дисципліни. Так, відповідно до ст. 29 Закону, систематичним порушенням службової дисципліни вважається вчинення посадовою особою митної служби дисциплінарного правопорушення протягом року від дня застосування до неї дисциплінарного стягнення, крім зауваження, за попереднє дисциплінарне правопорушення.

На наш погляд, у вищезазначеній нормі йдеться про повторність. Якщо мова йде про системність, то, на нашу думку, вона починається з третього протягом року дисциплінарного проступку, причому коли за попередні два вже були накладені дисциплінарні стягнення.

Дисциплінарний статут митної служби України надає можливість у разі вчинення незначного порушення службової дисципліни обмежитись усним попередженням посадової особи митної служби щодо необхідності суворого додержання службової дисципліни.

Перед накладенням дисциплінарного стягнення передбачається проведення службового розслідування з метою з'ясування всіх обставин вчинення посадовою особою митної служби дисциплінарного правопорушення. Порядок проведення службового розслідування передбачено Інструкцією про порядок організації та проведення службового розслідування і службової перевірки в митній службі

України, затвердженої наказом Державної митної служби України від 13 серпня 2010 р. № 918 [2].

Слід відзначити, що Інструкція окрім службового розслідування передбачає і службову перевірку. Так, під службовим розслідуванням в Інструкції розуміється комплекс заходів, що здійснюються в межах компетенції з метою повного, всебічного та об'єктивного з'ясування обставин вчинення посадовою особою дисциплінарного або іншого правопорушення, пов'язаного зі здійсненням службової діяльності, виявлення причин і умов, що сприяли його вчиненню, встановлення наявності (відсутності) вини, її ступеня, а також встановлення інших подій, обставин, що потребують з'ясування під час проведення таких заходів. Службова перевірка – це комплекс заходів, що здійснюються в межах компетенції відповідно до цієї Інструкції з метою з'ясування дотримання посадовими особами під час службової діяльності вимог законодавства України, нормативно-правових актів та інших документів Держмитслужби, митного органу, розпоряджень, доручень безпосередніх і прямих керівників, своїх службових обов'язків, з'ясування наявності підстав для проведення службового розслідування або встановлення обставин вчинення незначного дисциплінарного чи іншого правопорушення [2].

На наш погляд, зазначені визначення є доволі об'ємними, завдяки чому ускладнюються їх сприйняття. Як можна побачити, відмінність службового розслідування від службової перевірки, на думку нормотворця, полягає в тому, що службова перевірка проводиться у разі вчинення незначного дисциплінарного чи іншого правопорушення, а у всіх інших – службове розслідування. На наш погляд, саме це необхідно покласти в основу визначень вищезазначених категорій.

Для проведення службового розслідування наказом Держмитслужби чи митного органу створюється комісія, як правило, у складі не менше трьох посадових осіб – членів комісії, одна з яких призначається її головою. Склад і чисельність комісії визначаються з урахуванням мети, обсягу, складності та особливостей проведення службового розслідування. Строк проведення службового розслідування визначається з урахуванням обсягу та особливостей його проведення, але не може перевищувати двох місяців.

За результатами службового розслідування члени комісії складають і підписують акт службового розслідування. Перед поданням акта службового розслідування на розгляд Голові Держмитслужби або посадовій особі, яка виконує його обов'язки, з актом під підпис ознайомлюються суб'єкт службового розслідування та керівник митного органу, в якому він працює. У разі призначення службового розслідування керівником митного органу або посадовою особою, яка виконує його обов'язки, з актом під підпис ознайомлюються суб'єкт службового розслідування та керівник підрозділу, у якому він працює.

Про дату і місце ознайомлення з актом службового розслідування зазначені особи повідомляються за день до його проведення. Процедура ознайомлення проводиться комісією або одним із її членів. У разі відмови зазначеними особами від ознайомлення підпис з актом службового розслідування або неприбуття ними у визначений для ознайомлення час без поважних причин та повідомлення комісії у день ознайомлення про причини своєї відсутності членами комісії складається акт про відмову від підписання акта службового розслідування або ознайомлення з актом службового розслідування.

Рішення за результатами розгляду акта та інших матеріалів службового розслідування приймається керівником, який його призначив, у 10-денний строк з дати їх надходження. За результатами службового розслідування посадові особи можуть бути притягнені до відповідальності у встановленому законом порядку.

Службова перевірка має бути завершена, як правило, протягом одного місяця з дня її призначення. Службова перевірка може проводитись як одноособово, так і комісією. Склад і чисельність комісії визначаються з урахуванням мети, обсягу, складності та особливостей проведення службової перевірки. Результати службової перевірки оформляються доповідною запискою на ім'я керівника, який призначив службову перевірку, і підписуються посадовою особою, яка її провела, або головою комісії у разі проведення службової перевірки комісією [2].

Закон України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» передбачає суб'єктів накладення дисциплінарних стягнень. Так, керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі митної справи користується правом застосування будь-яких дисциплінарних стягнень, передбачених цим Статутом, до всіх посадових осіб митної служби, крім пониження у спеціальному званні державного радника митної служби 1, 2 і 3 рангів, що присвоюються Президентом України. Керівник митного органу має право застосувати такі види дисциплінарних стягнень: 1) зауваження; 2) догану; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з митного органу. Дисциплінарні стягнення застосовуються керівниками відповідних митних органів, яким надано право приймати на роботу та звільняти з роботи посадових осіб митної служби.

Застосовуються дисциплінарні стягнення безпосередньо після виявлення дисциплінарних правопорушень, але не пізніше одного місяця від дня виявлення і шести місяців від дня їх вчинення.

Відповідно до ст. 26 Закону України «Про Дисциплінарний статут митної служби України», дисциплінарне стягнення не застосовується: 1) у разі відсутності посадової особи митної служби на роботі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю; 2) під час перебування

посадової особи митної служби у відпустці або відрядженні; 3) під час службового розслідування.

Якщо буквально керуватися цією нормою, то виходить, що дисциплінарне стягнення можна застосовувати під час службової перевірки. На наш погляд, буде правильним додати у ст. 26 Закону України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» і службу перевірку. Більш того, і до інших відповідних статей Закону необхідно внести як доповнення категорію «службова перевірка».

Дисциплінарне стягнення оголошується в наказі, з яким посадова особа митної служби ознайомлюється під розписку. У разі відмови посадової особи митної служби від ознайомлення з наказом під розписку складається відповідний акт.

Закон України «Про Дисциплінарний статут митної служби України» передбачає можливість оскарження дисциплінарних стягнень. Так, відповідно до ст. 43 Закону, у разі, якщо посадова особа митної служби не згідна з рішенням про застосування до неї дисциплінарного стягнення, вона має право оскаржити його в письмовій формі до керівника вищого рівня протягом одного місяця від дня ознайомлення з відповідним наказом та/або до суду в установленний законом строк.

Список використаних джерел: 1. Про Дисциплінарний статут митної служби України : закон України від 6 верес. 2005 р. № 2805-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2805-15>. 2. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення службового розслідування і службової перевірки в митній службі України : наказ Державної митної служби України від 13 серп. 2010 р. № 918 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-11>.

Надійшла до редколегії 24.07.2013

Сардинов Р. Т. Особенности применения дисциплинарных взысканий к должностным лицам таможенной службы Украины

Исследованы нормы Закона Украины «О Дисциплинарном уставе таможенной службы Украины» от 6 сентября 2005 г. № 2805-IV, которые устанавливают порядок применения дисциплинарных взысканий, и даны рекомендации по их усовершенствованию.

Ключевые слова: таможенная служба, дисциплинарные взыскания, стимулирование, служебное расследование, служебная проверка.

Sardinov R. T. Features of Disciplinary Penalties' Implementation to Officials Working within the Customs of Ukraine

The norms of the Law of Ukraine «About Disciplinary Statute of the Customs of Ukraine» dated from September 6, 2005, # 2805-IV, which govern the order of

disciplinary penalties' implementation, are researched. It is emphasized that the norms of Art. 22 of the Disciplinary Statue consolidate acts that indicate about non-performance or improper performance of the duties by customs' officials. Therefore, the norms of Art. 4 of the Disciplinary Statue, which provides the duties of customs' officials, are somehow duplicated. The author grounded his position to remove Art. 22 of the Disciplinary Statue, as it is known that disciplinary liability begins for non-performance or improper performance of the labor duties.

Analyzing Art. 29 of the Disciplinary Statue, which establishes the definition «systematic break of the discipline», it is stressed that it says about the repeatability, but not about consistency. It is grounded that if talk about consistency then it begins from the third offence committed during a year, when disciplinary penalties have been already imposed for previous two.

Special attention is paid to the fact that the Regulations about the organization and conduction of an official investigation and inspection within the Customs of Ukraine, approved by the order of the State Customs of Ukraine # 918 dated from August 13, 2010, provide rather broad definitions: «official investigation» and «official inspection». It is concluded about the complexity of their perception. It is noted that the difference between official investigation and official inspection according to the content of the Regulations is that official inspection is carried out in the case of a minor disciplinary or any other offence, but official investigation is carried out in all other cases. It is grounded that this principle must be the basic one while defining the above stated categories.

Keywords: customs, disciplinary penalties, incentives, official investigation, official inspection.

